

Riktlinje för god ekonomisk hushållning och resultatutjämningsreserv

Kommunfullmäktige beslutade 22 november 2022 om följande riktlinjer.

1. Inledning

Kommunallagen (2017:725) medger reservering av medel i en resultatutjämningsreserv, RUR. Det innebär en utveckling av kommunens ekonomi- och verksamhetsstyrning genom att kommunen på så sätt kan utjämna intäkter över en konjunkturcykel utan att bryta mot kommunallagens balanskrav. Det senare innebär att kommunfullmäktige inte får underbalansera sin budget samt att ett redovisat ekonomisk underskott måste återställas inom en treårsperiod.

Resultat från goda år kan om vissa förutsättningar är uppfyllda användas för att möta sämre resultat i en sämre konjunktur. Det ger på så sätt kommunen en möjlighet att tillfälligt acceptera svagare resultat. Lagens strikta formulering kring årliga balanskrav ska inte innebära ett hinder för en kommun som uppfyller alla kriterier för god ekonomisk hushållning att utföra sitt uppdrag effektivt. För hanteringen av RUR krävs dock att fullmäktige beslutat om ett regelverk för när och hur medel tillförs och ianspråk tas i RUR.

Genom beslut i fullmäktige kan överskott tillföras en RUR för att ianspråk tas under en senare period med svagare konjunktur. Resultatutjämningsreserven hanteras i sidoordnad bokföring under balanskravsutredning i förvaltningsberättelsen. Vid beslut om avsättning till RUR märks detta upp under rubrik kommunens eget kapital i balansräkning. På så sätt blir RUR en post som kan balansera mellan goda och sämre år över en längre tid kopplat till konjunkturcykler. Långsiktigt stabila överskott i resultatet kommer på så sätt att vara viktigare än resultatet enskilda år som naturligt kan komma att variera av flera olika skäl. Denna riktlinje ger anvisning om de förutsättningar som krävs i Heby kommun för att kunna använda RUR.

Kommunfullmäktige har den 14 november 2013 beslutat om att införa resultatjämningsreserv. Samtidigt beslutades om definitioner av god ekonomisk hushållning som ersätts av denna riktlinje.

Av kommunallagen (2017:725, kap 11) framgår att fullmäktige ska besluta om riktlinjer för god ekonomisk hushållning och att om RUR ska användas måste riktlinjen för god ekonomisk hushållning även omfatta hanteringen av sådan reserv.

2. Syfte

Syftet med riktlinjen är att säkerställa att kommunen svarar upp mot kravet i kommunallagen att kommuner som har RUR även måste ha riktlinjer för god ekonomisk hushållning som omfattar hanteringen av RUR.

3. Omfattning

Riktlinjen omfattar övergripande principer för god ekonomisk hushållning och hantering av RUR i Heby kommun. Riktlinjen för god ekonomisk hushållning gäller för all verksamhet inom kommunen och i kommunala bolag. Fullmäktige tar beslut om att tillföra eller avsätta medel i RUR vilket i normalfallet sker i anslutning till beslut om budget och/eller i beslut om årsredovisning.

4. God ekonomisk hushållning och resultatutjämningsreserv i Heby kommun

Kravet på god ekonomisk hushållning fastställs i kommunallagen. God ekonomisk hushållning handlar om helheten där uppfyllande av invånarnas behov sker inom ramen för tillgängliga resurser. I mål och budget fastställs politisk plattform, omvärldsanalys, styrning, förhållningssätt samt inriktningsmål, gemensamma effektmål och effektmål för budgetår och en planperiod av de två därpå efterföljande åren.

Heby kommun definierar god ekonomisk hushållning som ett sätt att säkerställa att kommunen inte förbrukar sin förmögenhet för att täcka löpande behov i verksamheten. Över tid måste det således vara balans mellan inkomster och utgifter där årliga resultatöverskott är nödvändiga för att skapa en stabil ekonomisk bas. Kommunen måste i sitt uppdrag för invånarna kunna säkerställa att varje generation bär sina kostnader för den service som konsumeras. Det innebär att ingen generation ska behöva betala för det som tidigare generationer har förbrukat. Resultatet måste därför vara tillräckligt stort för att motsvarande servicenivå ska kunna säkerställas för nästkommande generation.

För att säkerställa en hushållning med kommunens resurser krävs en långsiktig planering som tillsammans med löpande beslut i mål och budget utgör modellen för att säkerställa god ekonomisk hushållning. Kommunen har under senare tid konsumerat över sina tillgångar och därmed tvingats till beslut om att återställa det egna kapitalet utifrån kommunallagens balanskrav. När det gäller långsiktighet behöver kommunen över tid säkerställa en utveckling mot en soliditet, inklusive pensionsåtaganden intjänade före 1998, som når en nivå motsvarande cirka 40 procent.

Långsiktigt behöver säkerställas att budgetar upprättas där de ekonomiska ramarna avvägs mot andra mål i verksamheten och där verksamhetens kostnadseffektivitet ingår i planering och uppföljning. Mål för olika verksamheter kan komma att behöva anpassas beroende på utveckling inom olika områden och utvecklingen av verksamhetsmässiga resultat- och/eller kvalitetsmål. Denna justering och anpassning av mål och målnivåer ska göras i den kortsiktiga planering som ingår i mål och budgetarbetet för varje treårsperiod. Hela modellen för mål- och resultatstyrning behöver tydliggöra sambanden mellan resurser och verksamhet där själva hushållningsbegreppet är centralt. Det vill säga att prioritera och styra begränsade resurser så att de ger bäst nytta utifrån kommuninvånarnas behov.

Varje mål- och budgetdokument ska innehålla en samlad bedömning av att kommunens utveckling under kommande treårsperiod är i linje med god ekonomisk hushållning. I den löpande uppföljningen ska bedömningar kunna göras av att kommunen är på rätt väg och en samlad analys ska göras i kommunens årsredovisning.

Följande principer gäller för god ekonomisk hushållning i Heby kommun,

- Verksamheten ska årligen planeras för att inrymmas i en ekonomi där intäkterna överstiger kostnaderna
- Samtliga verksamheter och medarbetare ska bidra till ett effektivt resursutnyttjande där kommuninvånarnas behov ska tillgodoses på bästa effektiva omhändertagandenivå
- Kommunen ska planera för och skapa förutsättningar för en stabil ekonomisk situation som på bästa sätt bidrar till att undvika akuta och oförutsedda krav på besparingar i kärnverksamheten
- Kommunens tillgångar ska förvaltas på ett sätt som innebär att den samlade förmögenheten inte urholkas
- Kommunen ska över tid självfinansiera så stor andel av investeringarna som är möjligt och därmed undvika upptagande av lån
- Kommunens soliditet, inklusive pensionsåtaganden intjänade före 1998, ska långsiktigt stabiliseras på en nivå som ger en stabil ekonomisk bas
- Målen i verksamheten ska rymmas inom den ekonomiska begränsning som verksamhetens ekonomiska ramar innebär
- Samtliga verksamheter ska utveckla sin planering, budgetering och uppföljning i syfte att säkerställa en kostnadseffektiv verksamhet

Vid målutvärdering ska samtliga mål värderas för analys av måluppfyllelse. När det gäller utvärderingen av god ekonomisk hushållning är de finansiella målen centrala men samtidig kopplade till den sammanlagda måluppfyllelsen. Teoretiskt skulle de finansiella målen kunna uppnås men på bekostnad av möjligheter att nå andra mål vilket sammantaget inte svarar mot god ekonomisk hushållning.

Utvärderingen av kommunstyrelsens, nämndernas och bolagsstyrelsernas verksamhet sker löpande enligt upprättade anvisningar och rapporteras till fullmäktige i form av en årlig årsredovisning med tillhörande redovisning av måluppfyllelse. I delårsrapporten ges en mer övergripande rapport över prognostiserad måluppfyllelse.

I Heby kommun fastställs detaljerade mål och målvärden för god ekonomisk hushållning inom ramen för fullmäktiges beslut om Mål och budget. Det är ett årligt beslut som omfattar närmast kommande år, budgetåret, och två planår.

4.1 Heby kommuns hantering av resultatutjämningsreserven

RUR ska möjliggöra en utjämning av intäkter över en konjunkturcykel, det vill säga den period under vilken samhällsekonomin är i högkonjunktur eller lågkonjunktur.

Syftet med RUR är möta de utmaningar som ligger i naturliga konjunkturvariationer. Av detta skäl behöver reservens storlek begränsas till att hantera just detta. Mer extrem situation än normal konjunkturvariation kräver andra lösningar som exempelvis det statliga stöd som kom att tillföras under pandemin 2020 och 2021. Vid åter andra exempel skulle RUR kunna utgöra ett komplement.

RUR ska inte användas som ett sätt att kompensera för exempelvis beslut om skattesänkning i kommunen.

4.2 Avsättning till resultatutjämningsreserv

Reservering till RUR får göras med högst ett belopp som motsvarar resultat som överstiger 1 procent av summan av skatteintäkter, generella statsbidrag och kommunalekonomisk utjämning. Den maximala årliga avsättningen bör inte överstiga 6 procent av summan av skatteintäkter, generella statsbidrag och kommunalekonomisk utjämning. Den totala avsättningen i RUR bör inte överstiga 30 procent av kommunens samlade egna kapital efter avdrag för ansvarsförbindelse för pensioner intjänade före 1998¹.

Beslut om reservering av medel till RUR fattas om möjligt i samband med fullmäktiges budgetbeslut. Om detta inte är möjligt fattas beslut i anslutning till beslut om årsredovisning. Kommunstyrelsen lämnar förslag till kommunfullmäktige avseende storleken på avsättningen.

4.2 Disposition av medel ur resultatutjämningsreserv

Enligt 8 kap 3§ i kommunallagen kan medel ur RUR användas för att utjämna intäkter över en konjunkturcykel. I första hand ska RUR användas för att reglera underskott i bokslutet som uppkommit genom att skatteunderlaget utvecklats ogynnsamt.

En förutsättning för att kommunen ska kunna ianspråka RUR är att rikets underliggande skatteunderlagsutveckling nästkommande år understiger den genomsnittliga utvecklingen för de senaste 10 åren. Normalt kan detta förutses och beaktas i budget med stöd av löpande prognoser från SKR.

Resultatet enligt balanskravsresultatet ska vara negativt och reserven får då användas för att nå upp till ett nollresultat enligt balanskravsutredning. Kommunen sätter ingen gräns för hur stort nyttjande av RUR kan vara för ett enskilt år.

Beslut om disposition av medel från RUR bör fattas i anslutning till ordinarie budgetbeslut. Om detta inte är möjligt kan beslut även fattas i samband med hantering av kommunens årsredovisning. Kommunstyrelsen lämnar förslag till kommunfullmäktige avseende storleken på dispositionen.

¹ Det vill säga utifrån definitionen av soliditetsmått som används som finansiellt mål för kommunen.

Denna riktlinje träder i kraft 19 december 2022.

Olof Nilsson
Ordförande i Kommunfullmäktige

Emma Burstedt
Kommundirektör